

Міністерство освіти і науки України
Харківський державний університет харчування та торгівлі
Харківська обласна державна адміністрація
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Державний університет «Житомирська політехніка»
Львівський торговельно-економічний університет
Всеукраїнська професійна громадська організація
«Спілка податкових консультантів України»
Могильовська філія УО «БІП – Університет права і соціально-
інформаційних технологій» (Республіка Білорусь)
Вітебський державний університет ім. П.М. Машерова
(Республіка Білорусь)
Вентспільський університетський коледж (Латвія)
Університет фінансів, бізнесу та підприємництва (Республіка Болгарія)
Університет Жиліни (Словацька Республіка)
Клайпедський університет прикладних наук (Литва)

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

**Матеріали II Міжнародної
науково-практичної конференції**

23 квітня 2021 р.

Харків
ХДУХТ
2021

стимулювання інвестиційної діяльності орієнтовано на реалізацію концепції сталого розвитку, що повинна забезпечувати правильну побудову державної інвестиційної політики й ефективне функціонування окремих сфер економіки (фінансового, суспільного та інших секторів). Вагомими аргументами на користь розробки комплексної рамкової інвестиційної політики розвитку цифрової економіки є наявні приклади взаємозв'язку інвестиційної політики зі стратегіями цифрового розвитку окремих країн та компаній.

Загальний рейтинг глобальних трендів розвитку цифрової економіки, що відображає важливість та актуальність встановлених напрямів технологічного розвитку компаній, галузей і країн, не лише дозволяє порівняти різні тренди між собою та зробити висновки щодо перспектив стратегічного розвитку, а й приймати рішення щодо інвестування в нові напрями (табл. 1).

Так, у рейтингу глобальної інвестиційної активності лідерство зберігає електронна торгівля (E — commerce), однак суттєві темпи зростання показали технології розподіленого реєстру (Blockchain), розумних мереж електропостачання (Smart Grid) і комп'ютерного зору (Computer Vision). Таким чином, рейтинг інвестиційної привабливості стосовно вкладень у нові компанії відноситься до так званих наскрізних трендів і відображає рівень готовності інвесторів фінансувати технологічні стартапи за конкретними напрямками.

УДК: 911: 327

С.В. Бестужева, канд. екон. наук, доц. (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків*)

ЗАГОСТРЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Публічне обговорення глобальних проблем почалось у середині ХХ ст., коли людство відчуло масштабність і складність проблем, на які раніше майже не зверталась увага. Першопричини того, що добробут майбутніх поколінь на сьогоднішній день знаходиться під загрозою, виходить з часів промислової революції. Ключові технічні винаходи та стрімкий економічний розвиток світових лідерів (Великобританія, США, Німеччина та ін.) поклали початок розвитку промислового виробництва, що сприяло з одного боку, формуванню багатства націй, а з іншого – економічній нерівності як в межах окремих країн, так і в світі в цілому. Інші процеси, що супроводжували

економічне зростання, розглядають як вторинні: інтенсифікація розвитку торгівлі, транспорту та сфери послуг, зростання тривалості життя внаслідок розвитку технологій в медицині та відповідно, зростання чисельності населення на Землі, розгортання масштабних військових конфліктів. Зазначені процеси відбувались одночасно, «накладаючись» один на одного, стимулюючи та спричиняючи зростання темпів економічного розвитку.

Підходи до аналізу причин виникнення самого кола глобальних проблем, наслідків і шляхів їх вирішення постійно видозмінюються. Однак можна визначити наступні характерні риси явищ такого роду:

глобальні проблеми є результатом несвідомих або цілеспрямованих дій людини;

мають довгострокові негативні наслідки;

характеризуються не тільки економічними, але і соціальними наслідками;

масштаб негативних наслідків виходить за межі конкретної країни чи регіону і носить загальносвітовий характер;

їхнє вирішення вимагає колосальних витрат, непосильних для окремої держави.

За такими ознаками глобальні проблеми можна поділити на три групи. До першої групи належать проблеми, що виникають у взаємовідносинах між різними державами (проблеми «війни і миру», міжнародних конфліктів, міжнародного тероризму, подолання економічної відсталості багатьох країн світу тощо).

Друга група охоплює проблеми, які виникають у процесі взаємодії природи і суспільства (проблеми забезпечення людства продуктами харчування, сировиною, енергією, збереження довкілля, освоєння ресурсів світового океану та можливостей космічного простору, техногенні катастрофи, стихійні лиха). Особливості перетворення цих проблем у глобальні полягають в тому, що нині як ніколи споживання не відновлюваних ресурсів досягло величезних обсягів, які продовжують зростати, а можливості природи задовольнити ці потреби є обмеженими.

До третьої групи відносять проблеми пов'язані з розвитком людини. Вона охоплює проблеми пристосування людини до тих умов, в яких вона живе і які змінюються під впливом науково-технічного прогресу (проблеми зростання народонаселення, боротьби з голодом, бідністю, безграмотністю, хворобами, наркоманією, проблеми демографії, культури, освіти й охорони здоров'я тощо).

Коло глобальних проблем, що розширюється, вимагає інтернаціональних рішень на основі об'єднання зусиль і ресурсів. Тому можна стверджувати, що на початку XXI ст. людство вступило в епоху,

коли в нього з'явилися загальні інтереси, вищі за національні. Жодна з глобальних погроз за останні десятиліття не усунута; навпаки, додаються нові погрози, насамперед економічного характеру.

Сутність економічних проблем сталого розвитку полягає у дефіциті ресурсів для вирішення комплексу глобальних проблем. Особливо дефіцит ресурсів розвитку відчувають країни, що розвиваються, зокрема постколоніальні країни, країни, на території яких відбуваються конфлікти. Дана група країн відчуває дефіцит інвестицій у фізичний, людський капітал, екологічні проекти тощо.

Зростання економічної ефективності господарської діяльності призводить до поляризації економічного розвитку у різних вимірах:

1) в межах самого суспільства відбувається розшарування населення за рівнями доходів та зростання соціальної напруги (розшарування населення);

2) диференціація регіонів та країн за рівнями соціально-економічного розвитку (формування периферії та центрів розвитку).

Систематизувати економічні проблеми сталого розвитку можна наступним чином:

1. Економіко-екологічні проблеми, що полягають у вичерпанні ресурсів розвитку: корисних копалин, лісових, водних, земельних ресурсів. Намагання розвинених країн збільшити ресурсний запас часто призводить до загострення політичних конфліктів, екологічних криз, соціальних потрясінь. Також на глобальному рівні гостро стоїть проблема погіршення якісних характеристик відновлюваних ресурсів: земель, води, рослинного та тваринного світу. Чинником додаткового загострення ресурсної проблеми є зростання чисельності населення, що збільшує тиск на загальний ресурсний потенціал Землі.

До економіко-екологічних проблем відносяться також проблеми стану виробничої системи, а саме зносу основних засобів, високої енерго- та матеріаломісткості виробництва, ризику виникнення техногенних катастроф.

2. Соціально-економічні проблеми – проблема бідності, формування депресивних регіонів, продовольча проблема та ін. Дана проблематика виникла внаслідок невідповідності темпів економічного зростання та задоволення основних потреб населення у різних вимірах: територіальному, в розрізі видів людської діяльності, соціальних груп тощо. Дослідження показують, що зростання ВВП не має лінійного зв'язку з рівнем бідності, нерівністю доходів, дитячою смертністю, збільшенням тривалості життя та іншими соціальними показниками. Вирішення цього блоку проблем можливе за умов активізації економічної діяльності, збільшення кількості робочих місць, інвестицій у інфраструктуру тощо.

3. Економічні проблеми (негативні наслідки глобалізації та діяльності ТНК, корупція) сталого розвитку пов'язані з втратою темпів економічного зростання внаслідок дії різного роду внутрішніх та зовнішніх чинників. Експерти Світового банку визначили сталий розвиток як процес управління активами, спрямований на збереження та розширення можливостей, що є в людей. Активи – ресурсна база національної економіки, включаючи як природну складову, так і придбані активи в результаті людської діяльності (основні засоби, технології, інформація, інтелект). Щоб бути сталим економічний розвиток повинен сприяти зростанню в часі і в просторі всіх цих активів. Значним ризиком в економічній сфері є відкритість економіки і, відповідно, взаємозалежність національних економік між собою. Наприклад, зміни у темпах зростання у Китаї незворотно відобразяться на більшості країн світу. Тінізація економіки та розвиток корупції в більшій мірі характерні для країн зі значною часткою державного сектора, а також для країн, що є реципієнтами міжнародної фінансової допомоги. Відповідно, подолання корупції вимагає більш широкого залучення ринкових методів для стимулювання економічного зростання, розроблення прозорих механізмів надання кредитів і матеріальної допомоги країнам, що розвиваються.

UDC 339.17

K. Velychko, PhD in Economics, Associate Professor (*KHU "PUA", Kharkiv*)
Y. Golikova (*Simon Kuznets KhNUE, Kharkiv*)

SMALL BUSINESS AS A FACTOR OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT: INTERNATIONAL EXPERIENCE

The experience of small businesses in developed countries shows that the main function of small business is a social one - a job creation to alleviate social tensions and reduce property inequality in society. In most developed economies, small business is a powerful element, a large number of enterprises operate in this segment, and the state is constantly improving small business support programs, which became especially relevant in the context of the COVID-19 pandemic.

Considering small businesses in the United States, there operate 30.7 million small enterprises, which is 99.9% of all US enterprises. The US Small Business Administration defines a small business as a firm with less than 500 employees. This means that many highly regarded startups in the